

ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

Τεύχος 13
Μάιος 2008

*Επιθετική συμπεριφορά –
ένα παιδί ζωγραφίζει.....3*

Με ποιους τρόπους
διατηρούμε μία
ανεπιθύμητη
συμπεριφορά;...8

*Ένας ιδιαίτερος
άνθρωπος...14*

Η σημασία του
συμβολικού
παιχνιδιού...19

Μέσα από τη δική
σας φωνή...21

Συντακτική επιτροπή:

- Βαρσάκη Σταυρούλα - ψυχολόγος
- Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε -
ψυχολόγος
- Τρυφωνίδου Αριστονίκη -
Ψυχολόγος
- Τσατάλη Μαριάννα-
ψυχολόγος

Σύνταξη - Επιμέλεια:

Βαρσάκη Σταυρούλα -
ψυχολόγος

Ιδιοκτήτης:

Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε

Εκδότης:

Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε

Επωνυμία:

«Περί Αυτισμού»

Έδρα:

Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά

Διεύθυνση αλληλογραφίας:

Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά, Τ.Κ. 55132

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 2310- 450941 &
2310- 481774

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο:

info@kyg.gr & marant21@otenet.gr

Ιστοσελίδα:

www.kyg.gr

Μήνας- Τεύχος:

Μάιος, 13^ο τεύχος

Ετήσια συνδρομή:

20 ευρώ

Προθεσμία για συμμετοχή στο επόμενο

τεύχος:

23 Μαΐου 2008

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ.....1

ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ Σ. ASPERGER..... 8

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ....19

Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.....25

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ.....26

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Όταν μεγαλώνεις ένα παιδί, είναι απαραίτητο να βρεθεί η χρυσή τομή ανάμεσα στις απαιτήσεις που έχει ο γονιός από το παιδί και τα όρια που θέτει. Παρατηρώ ότι σε αυτό το σημείο, πολλές φορές, οι γονείς μπερδεύονται. Συχνά έχουν πολλές απαιτήσεις (για παράδειγμα, πλύνε τα χέρια σου, βάλε τις παντόφλες σου, μάζεψε τα παιχνίδια σου), ενώ δε βάζουν καθόλου όρια (για παράδειγμα, τρώμε ό,τι μαγειρεύει η μαμά, μόνο ένα παραμύθι πριν κοιμηθείς, ζητάμε όταν θέλουμε κάτι από το ψυγείο, κλπ). Όταν θέλεις να καταφέρεις κάτι που είναι σημαντικό για σένα, πχ. να κάθεται το παιδί στο τραπέζι όταν τρώει, πρέπει να κάνεις το αίτημά σου χρυσό κανόνα: «Όταν τρώμε, καθόμαστε στο τραπέζι». Αυτό θα το τηρείς και εσύ φυσικά, δείχνοντας με τη συμπεριφορά σου ότι είναι σημαντικό για σένα και θα περιμένεις από το παιδί να το κάνει σε κάθε γεύμα. Θα επιμένεις και αυτό θα φαίνεται με τη στάση σου. Σκεφτείτε πόσα πράγματα έχετε καταφέρει, επειδή επιμείνατε. Σίγουρα είναι αρκετά.

Για το αυτιστικό παιδί αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο. Πρώτα απ' όλα είναι απαραίτητα να **περιμένεις** ότι το παιδί θα μάθει αυτό που επιδιώκεις (μια συμπεριφορά που είναι μέσα στις δυνατότητες του αυτή τη στιγμή). Πολλοί γονείς νομίζουν ότι δε μπορεί να μάθει κάτι το παιδί τους και κυρίως τότε είναι που δυσκολεύεται να εξελιχθεί. Αυτά τα μηνύματα τα λαμβάνουν πολύ καλά τα παιδιά! Επιπλέον, πρέπει να είσαι πολύ συνεπής σε αυτό το θέμα, δείχνοντας έτσι πόσο σημαντικό είναι και δημιουργώντας μια συνήθεια στο παιδί.

Στο ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ διαβάσατε άρθρα για το πώς θα συμμετέχεις με το παιδί σε ανεπιθύμητες συμπεριφορές. Αυτό ισχύει ως προς το θέμα της επικοινωνίας. Παίζοντας με το παιδί, εκείνο χαίρεται και η χαρά του προσφέρει μια ευκαιρία για επαφή. Δε σημαίνει ότι αφήνεις το παιδί να κάνει ό,τι θέλει, χωρίς όρια. Τα όρια είναι απαραίτητα και διευκολύνουν τη ζωή μακροπρόθεσμα. Επειδή τα αυτιστικά παιδιά δυσκολεύονται περισσότερο από τα άλλα παιδιά να μάθουν να λειτουργούν μέσα σε συγκεκριμένα όρια,

είναι ακόμα πιο σημαντικό να είμαστε σαφείς, να επιμένουμε και έτσι να δημιουργήσουμε συνήθειες.

Στο δωμάτιο παιχνιδιού, ή όταν παίζουμε με το παιδί, μπορούμε να του δώσουμε τον έλεγχο. Τότε ακολουθούμε τα ενδιαφέροντα του παιδιού. Γι' αυτό το δωμάτιο είναι τόσο σημαντικό, εκεί δεν υπάρχουν ανεπιθύμητες συμπεριφορές. Η αποδοχή όμως και η επαφή που δημιουργείται με το παιδί, το βοηθάει πάρα πολύ να είναι πιο συνεργάσιμο σε ό,τι ζητάτε εκτός δωματίου!

Ελπίζω το ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ να σας βοηθήσει να αποκτήσετε μια εποικοδομητική στάση απέναντι στο παιδί σας. Μπορείτε να μας ρωτήσετε ό,τι θέλετε. Θα χαρούμε να προσθέσουμε μια στήλη με ερωτήσεις και απαντήσεις. Στείλτε μας τις απορίες σας είτε μέσω υπολογιστή (e-mail: info@kyq.gr, marant21@otenet.gr), είτε τηλεφωνικά (2310- 450941, 2310- 481774). Επίσης μπορείτε να ζητήσετε να σας πάρουμε μια συνέντευξη αν θέλετε να συμμετέχετε και δυσκολεύεστε να εκφράσετε τις σκέψεις σας γραπτώς. ◀

Μ. Στέιμαν-Κοκκαλίδου
Παιδοψυχολόγος, Υποστήριξη Γονέων

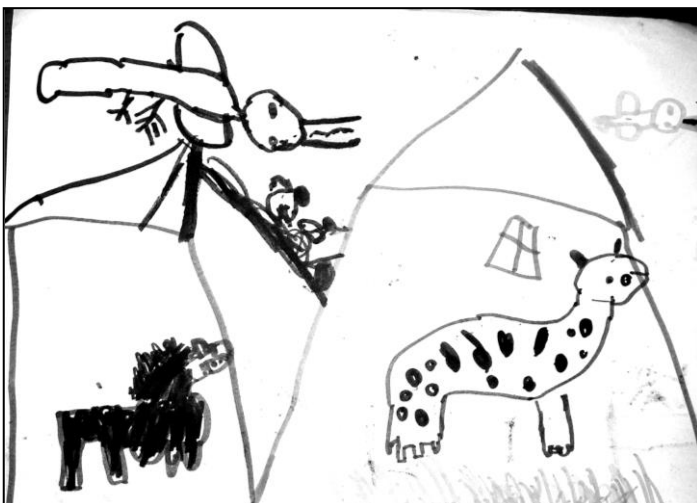
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Τρυφωνίδου Αριστονίκη
Μ.Α Συμβ. Ψυχολόγο
Ειδ. Εικαστική Θεραπεύτρια
Ειδ. Συστημική Θεραπεύτρια
Ειδ. Θεραπεύτρια Γ.Α.Ψ

Στο προηγούμενο τεύχος παρουσιάστηκε το παρακάτω περιστατικό, ο λόγος που παραπέμφθηκε, φυσική περιγραφή του ασθενούς και αναλυτικά η πρώτη συνεδρία.

Σε αυτό το τεύχος συνεχίζουμε την παρουσίαση του περιστατικού με ανάλυση των επόμενων συνεδριών του και της εξέλιξης που επιτεύχθηκε.

συνεδρία: 5^η - εικόνα 2

Στην 5^η συνεδρία εικ. 2 διαλέγει από τα υλικά που βρίσκονταν στο τραπέζι ξυλομπογιές και αρχίζει με μανία να ζωγραφίζει το χαρτί. Γεμίζει σχεδόν το χαρτί βάζοντας το ένα χρώμα μετά το άλλο χωρίς να μιλά. Αφού τελειώνει επιχειρεί να βάψει τον τοίχο. Ονομάζει τη ζωγραφιά του: θάλασσα. Αναφέρει ότι ο παππούς του τα έκανε θάλασσα

Τα παιδιά εκφράζονται με την ίδια ευφράδεια και με μη λεκτικούς τρόπους. Το βλέμμα τους μιλά καθώς κοιτάζουν τον ενήλικα περιμένοντας την ανταπόκριση του. Παρατηρώντας κανείς τα μορφοπλαστικά στοιχεία της τέχνης των παιδιών καταλαβαίνει όχι τόσο τι είναι αυτό που λέγεται, όσο πώς μεταδίδεται. Ο Μιχάλης περνά στο επόμενο στάδιο θεραπείας: μαθαίνει να εμπιστεύεται. Στην εικόνα 2 ο Μιχάλης αναφέρει πώς έφτιαξε το στάβλο του παππού. Πάνω από το στάβλο πετά η μαμά Πελαργίνα που φέρνει φαγητό στα μωρά της τα οποία στηρίζονται κυριολεκτικά στον αέρα από ένα ξύλο σχηματίζοντας έτσι ένα τρίγωνο. Λίγο πιο πέρα ένα άλλο πουλί πετά μακριά, ενώ μέσα στο στάβλο που αποτελείται από επιμέρους δωμάτια

υπάρχουν ζώα, μια αγελάδα και ένα μουλάρι τα οποία κοιτούν προς την έξοδο. Το σχέδιο είναι διαφάνεια και φαίνεται πώς κατατάσσει τη σχεδιαστική δεινότητα του Μιχάλη στο επόμενο στάδιο, το σχηματικό στάδιο αφού έχουμε μπροστά μας ένα σχέδιο που μας δείχνει, που αντικατοπτρίζει την ενεργή γνώση του παιδιού για το περιβάλλον του. Χρησιμοποιεί περισσότερα χρώματα και θίγει – αν και σχηματοποιημένα – κάποια ζητήματα που τον απασχολούν σχετικά με το θέμα της μητρότητας παραπέμποντας έτσι τον γνώστη των θεωριών προσωπικότητας στη θεωρία των αντικειμενότροπων σχέσεων. Η θεωρία της Klein τοποθετεί τον πυρήνα της εξέλιξης του εαυτού στις σχέσεις με τον κοινωνικό περίγυρο θεωρώντας ότι ο νους χαρακτηρίζεται από εσωτερικές αντιφάσεις και συγκρούσεις, οι οποίες πηγάζουν από τη σύγκρουση ανάμεσα στα ένστικτα ζωής και του θανάτου. Το ένστικτο του θανάτου για την Melanie Klein αναπαριστά την νοητική εμπειρία της έντασης και της ματαίωσης των αναγκών του σώματος. Η ικανοποίηση αυτών των αναγκών βιώνεται ως σεξουαλικά ικανοποιητική, ενώ η ένταση που υπάρχει έως ότου

ικανοποιηθεί βιώνεται ως δυσάρεστη. Έτσι το βρέφος βρίσκεται σε μια συνεχής κατάσταση έντασης καθώς διάφορες διεργασίες της ζωής είναι ανάγκη να πραγματοποιηθούν.

εικόνα 3

συνεδρία:15^η

Στην 15^η συνεδρία (εικ.3) Μονόχρωμη ζωγραφιά. Στη ζωγραφιά φαίνεται ο παππούς μέσα στο σπίτι όπου κρατά την μαγκούρα του έτοιμος να χτυπήσει. Ο Μιχάλης κάθεται πάνω στο γαϊδουράκι που τον οδηγεί στο δάσος. Διαγράφεται διάθεση φυγής καθώς και υπόνοιες για ξυλοδαρμό του παιδιού.

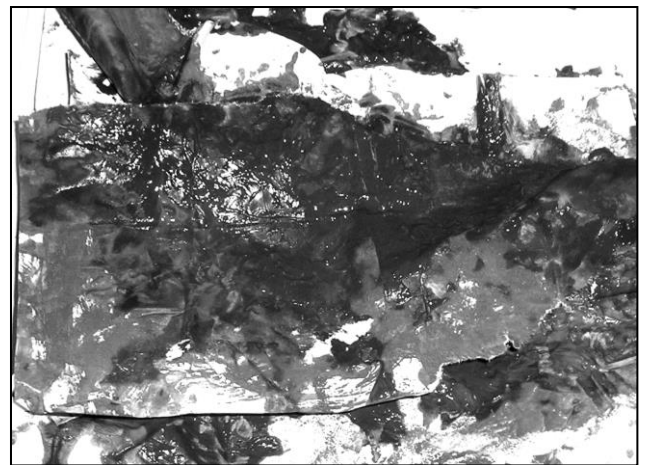
Κατά την παραστατική φάση, το παιδί πειραματίζεται με τρόπο παρόμοιο αλλά και διαφορετικό σε σχέση με τις πρώτες εξερευνήσεις

κατά τη φάση του χειρισμού (Rubin, 1997). Εξετάζοντας διάφορους τρόπους δημιουργεί πράγματα και μιλά για αυτά. Οι ανθρώπινες φιγούρες είναι ένας καλός δείκτης για να δει κανείς πόσο ευέλικτη είναι η ικανότητα του παιδιού να πειραματίζεται. Η διακινδύνευση αποκάλυψης ενδόμυχων σκέψεων, είναι μια αργή διαδικασία. Στη φάση αυτή παρότρυνα τον Μιχάλη συμμετέχοντας ενεργά στην αφήγηση του, προσπαθώντας να δηλώσω την κατανόησή μου. Στην εικόνα 3 έχει μπει πια γραμμή εδάφους, ο στάβλος είναι από τα θέματα που απασχολούν τον Μιχάλη θέλοντας ίσως να τονίσει ότι κάτι σημαντικό γίνεται στο στάβλο του παππού. Μέσα από το σπίτι-διαφάνεια παρουσιάζεται μια ανθρώπινη φιγούρα με μια μαγκούρα ενώ δίπλα από τον τάρανδο είναι μια φιγούρα που μοιάζει από τη μέση και πάνω με άνθρωπο και από τη μέση και κάτω με ζώο. Ο Μιχάλης αναφέρει πώς αυτός είναι πάνω στο γαϊδουράκι και φεύγει. Κοιτώντας καλύτερα τη ζωγραφιά αναφέρει πώς το γαϊδουράκι μιλά-μοιάζει με άνθρωπο. Πάνω από τη ζωγραφιά αχνοφαίνεται η εικόνα της πελαργίνας που αναπαρίσταται στην εικόνα 2 πιο καθαρά. Όσο η

παραστατική δουλειά των παιδιών, αναφέρει η Rubin, επεκτείνεται και γίνεται όλο και πιο νατουραλιστική, τα μη παραστατικά έργα τους γίνονται όλο και πιο ελεγχόμενα, επεξεργασμένα και ενδιαφέροντα από αισθητική άποψη.

Εικόνα 4

Συνεδρία 20^η

εικ. 4

Στην 20^η συνεδρία (εικ.4)

χρησιμοποιεί τέμπρες & δακτυλομπογιές, βουτά τα χέρια του μέσα στις μπογιές και αποτυπώνει στο χαρτί το διάγραμμα των χεριών του. Δυσκολεύεται στην οριοθέτηση του χαρτιού. Ξεσπά έντονα στην επιφάνεια της κόλας, διπλώνοντας και ξαναδιπλώνοντας την. Χύνει μεγάλη ποσότητα μπογιάς. Τη προηγούμενη μέρα του ανακοινώθηκε πώς θα πάει στο ίδρυμα.

Για να κατανοήσει κανείς πώς λειτουργεί το παιδί όσον αφορά την

τέχνη, πρέπει να μελετήσει την κυκλική και μεταβλητή φύση της φυσιολογικής ανάπτυξης. Η διαδικασία της ανάπτυξης δεν είναι γραμμική. Τα έργα των παιδιών εμφανίζουν στην πορεία των συνεδριών σημάδια προόδου, παρουσιάζονται όμως και σημάδια παλινδρόμησης. Οι αιτίες της παλινδρόμησης στα έργα των παιδιών είναι πολλές, ορισμένες φορές η παλινδρόμηση οφείλεται σε εξωτερικά ερεθίσματα, όπως είναι το μέσο που χρησιμοποιείται. Η Kramer αναφέρει ότι όταν το άτομο απελευθερωθεί από αυτό που τον εμποδίζει τότε η τέχνη αποτελεί συναισθηματική νίκη. Αν η παλινδρόμηση βιώνεται ως αποδεσμευτική και απελευθερωτική ή ως αποδιοργανωτική και χαλαρωτική κρίνεται από την συμπεριφορά του παιδιού στα έργα του. Η πιο δύσκολη φάση της θεραπευτικής συνεδρίας είναι η στιγμή που το παιδί αντιμετωπίζει ανοικτά αυτό που τον απασχολεί. Ήταν σημαντικό που αποδέχτηκα την επιθετική συμπεριφορά και δεν την εμπόδισα αλλά συνάμα που έθεσα τα όρια μη αφήνοντας την να χυθεί ανεξέλεγκτα σε ένα χαοτικό κενό.

Το υλικό που χρησιμοποιεί στην εικόνα 4 ο Μιχάλης, βοηθά το

παιδί προς την αποδιοργάνωση και την παλινδρόμηση. Συνέβαλαν όμως, στη συγκεκριμένη περίπτωση πολλοί εξωτερικοί παράγοντες. Στη συνεδρία που περιγράφεται εδώ ο Μιχάλης ήταν εκτός ελέγχου, η συμπεριφορά του ήταν καταστροφική. Ήθελε να γεμίσει τους τοίχους με χρώματα, τα οποία αναμείγνυε μεταξύ τους δημιουργώντας ένα παχύρευστο καφέ σκούρο. Λέρωσε όλο το τραπέζι, τις καρέκλες, τα ρούχα και το πρόσωπο του, είχε μια έντονη ορμή, σχεδόν μανία, να καταστρέψει ό,τι βρισκόταν μπροστά του. Ένα ρευστό υλικό, υγρό και μη ελεγχόμενο, όπως η δακτυλομπογιά, όταν χρησιμοποιείται σε δραστηριότητες που έχουν κίνηση, μπορεί να οδηγήσει ταχέως σε μια χαώδη κατάσταση. Ήταν μια συγκλονιστική συνεδρία.

Εικόνα 5 - Συνεδρία 25^η

Στην 25^η συνεδρία (εικ.5) είχα μπροστά μου ένα άλλο παιδί. Ένα γλυκό αγόρι που καθ' όλη τη διάρκεια της συνεδρίας ήταν ήρεμο. Για πρώτη φορά δεν ύβρισε. Ανυπομονούσε να πάρει στα χέρια του τα υλικά. Με ιδιαίτερη προσοχή πήρε τον πηλό έφτιαξε ένα καράβι και έναν καπετάνιο. Το τοποθέτησε σε χαρτί και άρχισε να το βάφει με νερομπογιές. Μου διηγήθηκε την ιστορία του καπετάνιου, που ήταν πολύ δυνατός και ταξίδευε στον ωκεανό. Στο τέλος μου ζήτησε να πάρει τη ζωγραφιά μαζί του. Του υποσχέθηκα ότι θα την βγάλω φωτοτυπία.

Η ζωγραφιά του είναι πλήρως οργανωμένη, πλαίσιο, χώρο, χρόνο, συναίσθημα, επιδεξιότητα και εφευρετικότητα, απορρέει μια αισιοδοξία και αυτό φαίνεται και στη συμπεριφορά του Μιχάλη.

Τα θέματα που μεταδίδονται μέσω των τελικών προϊόντων είναι αποκαλυπτικά για τον εντοπισμό των προβλημάτων που απασχολούν το παιδί, ενώ θέματα που χαρακτηρίζονται από συγκάλυψη και αυτοεπίγνωση και αφορούν το έργο του βοηθούν στον εντοπισμό των πιο σημαντικών αμυντικών μηχανισμών του (Rubin, 1997).

Η ζωγραφιά του Μιχάλη απορρέει κάτι το πολύ θετικό και αισιόδοξο, την επιμελήθηκε με αγάπη, ήταν ιδιαίτερα προσεκτικός, αφηγήθηκε για αυτήν μια ιστορία. Συμβόλισε το περιβάλλον του επενδύοντας πηγαίο συναίσθημα. Αποδεχόμενος ότι τον πονούσε ξεκίνησε το ταξίδι – ως πειρατής – θέλοντας να εξερευνήσει μια καινούργια πατρίδα, ένα διαφορετικό σπίτι, μια μάνα. ◀

(συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος)

«Δεν υπάρχει ειρήνη προς τα έξω,
χωρίς ειρήνη από μέσα»

Στήλη του Asperger**Με ποιους τρόπους διατηρούμε
μια ανεπιθύμητη συμπεριφορά;***Μ. Στέφαν-Κοκκαλίδου*

Το να είσαι γονιός δεν είναι καθόλου εύκολη δουλειά! Πολλοί γονείς μαθαίνουν τα παιδιά τους συστηματικά να συμπεριφέρονται άσχημα, επιβραβεύοντας τα με τη σημασία που δίνουν σ' αυτό. Το παρακάτω άρθρο μπορεί να σας βοηθήσει να αλλάξετε τακτική. Ισχύει για όλα τα παιδιά, τόσο για τα αυτιστικά όσο και για τα αδελφία τους.

Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά προκαλείται πολλές φορές από ορισμένες καταστάσεις ή γεγονότα. Μερικές φορές μπορούμε να αποφύγουμε αυτές τις καταστάσεις, για να μην χρειαστεί να μαλώσουμε με το παιδί. Το σούπερ μάρκετ μπορεί να είναι μια τέτοια πρόκληση. Είναι το ερέθισμα για πολλά παιδιά να επιμένουν να τα αγοράσει κάτι ο γονιός. Άλλη τέτοια κατάσταση που ίσως προκαλέσει δύσκολη συμπεριφορά, μπορεί να είναι κάποιος επισκέπτης στο σπίτι. Τα παιδιά συμπεριφέρονται συνήθως διαφορετικά τότε. Επίσης η

επίσκεψη σε κάποιο σπίτι στο οποίο δεν υπάρχουν παιδιά και επομένως ούτε παιχνίδια και παιδικό περιβάλλον είναι μια δύσκολη κατάσταση για τα παιδιά σας.

Η αρνητική συμπεριφορά ενθαρρύνεται επίσης αν ακολουθείται από θετικές συνέπειες. Ακούγεται περίεργα, αλλά είναι δεδομένο ότι εμείς οι γονείς ενθαρρύνουμε και επιβραβεύουμε την ανεπιθύμητη συμπεριφορά των παιδιών περισσότερο απ' ό,τι νομίζουμε.

**Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά
ενθαρρύνεται πιο συχνά απ' ό,τι
νομίζετε.**

Αν κάποια συμπεριφορά είχε κάποτε ευχάριστες συνέπειες, υπάρχουν πολλές πιθανότητες να επαναληφθεί στο μέλλον.

Πολλές φορές η ανεπιθύμητη συμπεριφορά επιβραβεύεται από μόνη της και συνεπώς ενθαρρύνεται.

Παράδειγμα:

Η Στέλλα (τεσσάρων χρονών) προέρχεται από μια ήρεμη οικογένεια. Είναι ένα γλυκό παιδί, που δεν συμπεριφέρεται ποτέ επιθετικά. Φέτος, πήγε για πρώτη φορά στον παιδικό σταθμό. Εκεί έμαθε να συμπεριφέρεται επιθετικά. Έπαιζε με ένα αυτοκινητάκι, όταν ο Γιώργος της το άρπαξε. Ξαφνιαστήκε πολύ και δεν ήξερε τι να κάνει. Κάποια άλλη φορά που πλησίασε ο Γιώργος, κράτησε σφιχτά το παιχνιδάκι της. Τότε που ο Γιώργος δεν μπόρεσε να το πάρει τόσο εύκολα, της έδωσε ένα χαστούκι. Ξαφνιασμένη – δεν είχε δει τέτοια πράγματα άλλη φορά – άφησε το παιχνιδάκι.

Μερικές μέρες μετά, η Μαρία παίζει με μια κούκλα που τη θέλει και η Στέλλα. Η Στέλλα πλησιάζει τη Μαρία και θέλει να αρπάξει την κούκλα. Όταν η Μαρία δεν τη δίνει, η Στέλλα τη χτυπάει, παίρνει την κούκλα και φεύγει.

Η Στέλλα έμαθε μια καινούρια συμπεριφορά μιμούμενη τη συμπεριφορά του Γιώργου. Χτυπώντας τη Μαρία επιβραβεύεται παίρνοντας την

κούκλα. Η πιθανότητα είναι μεγάλη να χρησιμοποιήσει ξανά την καινούρια συμπεριφορά – να χτυπάει – στο μέλλον.

Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά ενθαρρύνεται όταν επιβραβεύεται πραγματικά

Παράδειγμα 1:

Ο πατέρας και η μητέρα θέλουν να τρώει μόνη της η Ελισάβετ (τριών χρονών) στο τραπέζι. Η Ελισάβετ ξέρει να χρησιμοποιεί το πιρούνι και το κουτάλι. Ξέρει να βάζει το φαγητό στο στόμα της αρκετά καλά. Δεν προσέχει όμως πολύ και όταν όλοι έχουν πια τελειώσει, η Ελισάβετ ακόμα δεν έχει φάει σχεδόν τίποτα. Η μητέρα τότε κάθεται δίπλα της και την ταΐζει.

Είναι τεράστια επιβράβευση για την Ελισάβετ να κάθεται η μητέρα δίπλα της και να τη βοηθάει. Γίνεται πολύ ελκυστικό γι' αυτή να καθυστερεί στο φαγητό της από εδώ και στο εξής. Αν η Ελισάβετ φάει γρήγορα μια φορά, η μητέρα θα το θεωρήσει φυσιολογικό και δεν θα της δώσει σημασία. Ίσα ίσα θα έχει την ευκαιρία να δώσει περισσότερη σημασία στα άλλα της παιδιά ή στον άνδρα της. Με τον τρόπο αυτό η μητέρα δίνει

λιγότερη σημασία στην επιθυμητή συμπεριφορά της Ελισάβετ απ' ότι δίνει στην ανεπιθύμητη συμπεριφορά της. Έτσι η επιθυμητή συμπεριφορά δεν ενθαρρύνεται. Αντίθετα, η έλλειψη επιβράβευσης λειτουργεί σαν τιμωρία, σαν αποθάρρυνση της επιθυμητής συμπεριφοράς (να τρώει δηλ. μόνη της). Η Ελισάβετ, λοιπόν, μαθαίνει ότι θα της δώσουν πολλή σημασία αν αργήσει με το φαγητό της, ενώ δεν θα της δώσουν τόση σημασία αν φάει γρήγορα. Η Ελισάβετ μαθαίνει να αργεί.

Παράδειγμα 2:

Ο Χρήστος τρέχει πάνω – κάτω στο σούπερ μάρκετ και σκοντάφτει συνέχεια στους ανθρώπους. Ο πατέρας φωνάζει όλη την ώρα «σταμάτα» και «πρόσεχε», αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Στο τέλος δίνει στο παιδί ένα παγωτό. Ο Χρήστος ηρεμεί για λίγο.

Ο πατέρας και ο Χρήστος υιοθετούν μια ανεπιθύμητη συμπεριφορά λόγω της επιβράβευσης που αντλούν από αυτή. Το τρέξιμο του Χρήστου επιβραβεύτηκε με ένα παγωτό. Η πιθανότητα να τρέχει πάλι την άλλη φορά είναι πολύ μεγάλη. Ο πατέρας επιβραβεύτηκε, επίσης, γιατί ο Χρήστος ηρέμησε για λίγο τρώγοντας το παγωτό που

του έδωσαν. Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά και του Χρήστου και του πατέρα επιβραβεύτηκε. Γι' αυτό αυξάνεται η πιθανότητα να συμπεριφερθούν και οι δύο ανεπιθύμητα ξανά.

Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά ενθαρρύνεται πολλές φορές με το κήρυγμα και τη γκρίνια

Όταν ο γονιός δίνει σημασία στο παιδί, το επιβραβεύει. Αλλά και τα κηρύγματα, η γκρίνια κλπ. είναι τρόποι να δείχνεις πως του δίνεις σημασία. Ακόμα και με το ξύλο δίνεις σημασία στα παιδιά (αρνητική σημασία!). Το χειρότερο που μπορεί να υποστεί ένα παιδί είναι να μην του δίνεις καθόλου σημασία.

Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά ενθαρρύνεται όταν μέσω αυτής σταματάμε μια δυσάρεστη κατάσταση

Παράδειγμα:

Μόλις η Ρία ξαπλώνει στο κρεβάτι της, αρχίζει να κλαίει. Ο πατέρας ή η μητέρα έρχονται τότε κοντά της και κάθονται στην άκρη του κρεβατιού. Η Ρία σταματάει να κλαίει, αλλά ο γονιός αναγκάζεται

να μείνει μαζί της μέχρι να την πάρει ο ύπνος.

Μια μέρα η μητέρα είναι πολύ κουρασμένη. Δεν έχει διάθεση να καθίσει στο κρεβάτι της Ρίας. Όταν φεύγει από εκεί, όμως, η Ρία αρχίζει να κλαίει. Αγανακτισμένη η μητέρα επιτρέπει στη Ρία να κοιμηθεί στο κρεβάτι μαζί της: αυτό αποτελεί μια τεράστια επιβράβευση γι' αυτή! Αμέσως την παίρνει ο ύπνος. Την άλλη μέρα επαναλαμβάνεται η ίδια κατάσταση.

Το κλάμα της Ρίας και η εξαρτημένη της συμπεριφορά επιβραβεύονται επειδή:

1. Σταματάει μια δυσάρεστη κατάσταση γι' αυτήν, δηλ. να είναι μόνη της στο κρεβάτι.
2. Εξασφαλίζεται η ευχάριστη παρουσία των γονιών.
3. Κοιμάται ζεστά στο κρεβάτι των γονιών.

Οι γονείς της Ρίας ενθάρρυναν άθελα τους αυτή την ανεπιθύμητη συμπεριφορά επειδή και γι' αυτούς σταμάτησε μια δυσάρεστη κατάσταση και επιβραβεύτηκαν και οι ίδιοι από τη λανθασμένη αντιμετώπιση τους (=ενθαρρύνθηκαν):

1. Η Ρία δεν έκλαιγε πια.

2. Η μητέρα δεν ήταν πια αναγκασμένη να κάθεται στο κρεβάτι της Ρίας.

3. Οι γονείς δεν χρειάζονταν πλέον να δίνουν σημασία στο πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί μεταξύ τους λόγω του άλυτου προβλήματος της Ρίας. Η παρουσία της Ρίας στο κρεβάτι τους, προλάβαινε μακροχρόνιες συζητήσεις κι αυτό αποτελούσε μια επιβράβευση.

Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά ενθαρρύνεται όταν δεν επιμένουμε στην τιμωρία

Παράδειγμα:

Ο Μάρκος (επτά χρονών) παίζει στο τραπέζι. Όταν είναι η ώρα του φαγητού ο πατέρας του λέει να τακτοποιήσει τα παιχνίδια του. Ο Μάρκος δεν θέλει. Ο πατέρας του το ξαναλέει. Ο Μάρκος αρνείται. Ο πατέρας γκρινιάζει ότι περιμένει λίγη συνεργασία και βοήθεια εκ μέρους του Μάρκου. Ο Μάρκος είναι τελοσπάντων επτά χρονών! Αλλά ο Μάρκος δεν συνεργάζεται. Ο πατέρας θυμώνει και ρίχνει τα παιχνίδια κάτω στο πάτωμα, κατόπιν στρώνει το τραπέζι. Συνεχίζει να γκρινιάζει στο γιο του

και όταν σερβίρεται το φαγητό του λέει: «Δεν θα φας, αν δεν τα μαζέψεις.»

Ο Μάρκος κοιτάει για λίγο τους γονείς του, αλλά παραμένει ανάμεσα στα παιχνίδια του καθισμένος στο πάτωμα. «Πεινάω» είναι το μόνο που λέει μερικές φορές. Όταν οι άλλοι τελειώνουν, η μητέρα που έχει βαρεθεί την κατάσταση πιάνει τον Μάρκο, τον βάζει στην καρέκλα του και διατάζει: «Σταμάτα επιτέλους και φάε!»

Εδώ βλέπουμε τα εξής σημεία:

1. Ο πατέρας έπρεπε να εξηγήσει τι έπρεπε να κάνει ο Μάρκος τη στιγμή που εκείνος αρνήθηκε για πρώτη φορά να μαζέψει τα παιχνίδια του. Εκ των υστέρων η εξήγηση (=σημασία) ήρθε σαν επιβράβευση για τον Μάρκο.
2. Ο πατέρας αντιδρά αρκετά επιθετικά όταν ρίχνει τα παιχνίδια του γιου του κάτω. Αυτό είναι ένα ισχυρό παράδειγμα από το οποίο ο Μάρκος σίγουρα θα αντλήσει αντίστοιχη επιθετική συμπεριφορά στο μέλλον.
3. Έπειτα ο πατέρας συνεχίζει να γκρινιάζει και να σχολιάζει, δηλ. δίνει πολλή αρνητική σημασία

άρα και επιβράβευση στην ανεπιθύμητη συμπεριφορά του Μάρκου.

4. Ο πατέρας και η μητέρα δεν συμφωνούν όσον αφορά την αντιμετώπισή της συμπεριφοράς του Μάρκου. Αυτό προκαλεί μια ασάφεια και υπάρχει κίνδυνος ο Μάρκος να το εκμεταλλευτεί.
5. Η μητέρα επιβραβεύει την ανεπιθύμητη συμπεριφορά του Μάρκου. Η ανυπακοή του, το πείσμα του και η γκρίνια του για φαγητό επιβραβεύονται απόλυτα κάνοντας του το χατίρι να του δώσει φαγητό!

Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά των γονιών ενθαρρύνεται όταν μέσω αυτής σταματάμε μια δυσάρεστη κατάσταση.

Παράδειγμα:

Η Μαρία (οκτώ χρονών) και η Εύη (δέκα χρονών) μαλώνουν συνέχεια. Η μητέρα τους έχει ζητήσει επανειλημμένα να σταματήσουν αλλά μάταια. Έπειτα χάνει την υπομονή της και φωνάζει με δυνατή φωνή: «Σταματήστε επιτέλους. Μου δημιουργείτε πονοκέφαλο!»

Τα παιδιά τρομάζουν από την ένταση της φωνής της μητέρας και σταματάνε τον καυγά. Παίζουν

ήρεμα τώρα και η μητέρα συγκεντρώνεται, επιτέλους, στη δουλειά της. Ξεχνάει, όμως, τότε να ενθαρρύνει την επιθυμητή, ήρεμη συμπεριφορά των κοριτσιών και να τα επιβραβεύσει. Δεν περνούν δέκα λεπτά και πάλι αρχίζουν να μαλώνουν. Η μητέρα νομίζει ότι ξέρει τη λύση τώρα και φωνάζει ξανά: «Μου δημιουργείτε πονοκέφαλο!» Ο καυγάς σταματάει και πάλι. Όσο, όμως, η μητέρα δεν επιβραβεύει τη σωστή συμπεριφορά των κοριτσιών θα αναγκάζεται να χρησιμοποιεί τη φωνή της, έτσι ώστε να κάνουν μόνο μια πολύ σύντομη ειρήνη.

Η ανεπιθύμητη συμπεριφορά γίνεται πιο διαρκής αν ενθαρρύνεται έστω και κάποιες φορές

Παράδειγμα:

Η Ρία έκλαιγε τη νύχτα. Το κλάμα της ενθαρρυνόταν τόσο πολύ, που άρχιζε να κλαίει όλο και περισσότερο, και την ημέρα, και πάντα χωρίς προφανή λόγο. Δεν ωφελούσε να γκρινιάζει η μητέρα. Μια μέρα όμως δοκίμασε να της δώσει μια καραμέλα. Αυτό έπιασε! Αλλά: η μητέρα ενθάρρυνε μόνο το κλάμα με τις καραμέλες. Η Ρία

έκλαιγε όλο και πιο πολύ και η μητέρα της έδινε όλο και πιο πολλές καραμέλες.

Μετά από ένα σεμινάριο γονέων η μητέρα αποφάσισε να κόψει και το κλάμα και τις καραμέλες. Άρχισε να αγνοεί το κλάμα. Φυσικά, η Ρία έκλαιγε πιο δυνατά, αλλά η μητέρα επέμενε θαρραλέα. Η Ρία υπέκυψε και σταμάτησε το κλάμα. Αμέσως μετά η μητέρα την πλησίασε και της είπε: «Τι μεγάλο κορίτσι που είσαι. Σταμάτησες το κλάμα! Θα το πούμε στον μπαμπά το βράδυ!!!» Και όταν γύρισε ο πατέρας στο σπίτι και αυτός την επιβράβευσε έντονα.

Την επόμενη μέρα, μόλις είχε φύγει ο πατέρας, η μητέρα ήθελε να πάει για ψώνια. Η Ρία άρχισε να κλαίει. Η μητέρα δεν περίμενε να σταματήσει από μόνη της και της έδωσε μια καραμέλα παρηγορώντας τον εαυτό της με τη σκέψη ότι για μια φορά δεν βλάπτει. Το αποτέλεσμα, όμως, ήταν να χειροτερέψει η κατάσταση γιατί η Ρία έμαθε ότι πρέπει να κλαίς πολύ για να πάρεις καραμέλες και αυτό έκανε. Μόνο όταν οι γονείς σταμάτησαν εντελώς να επιβραβεύουν το κλάμα, εξαφανίστηκε η ανεπιθύμητη συμπεριφορά της Ρίας. ◀

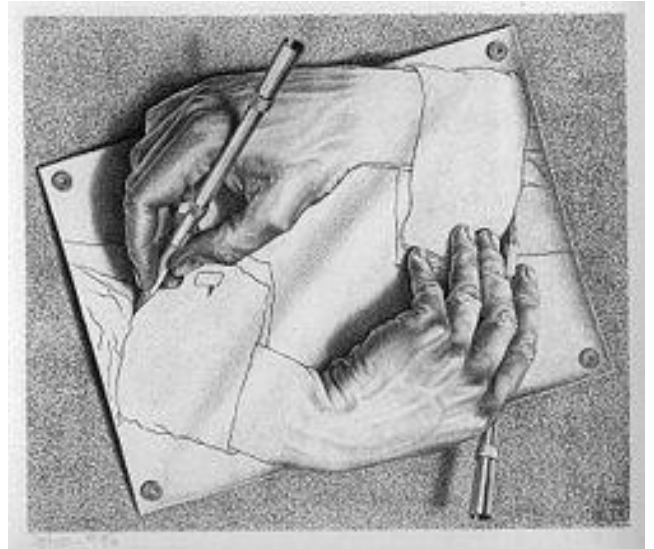
ΕΝΑΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Άνθρωποι ταλαντούχοι, άνθρωποι παραγωγικοί, άνθρωποι ευφυείς αλλά και άνθρωποι με συνυπάρχοντα προβλήματα... Οι άνθρωποι αυτοί θα είναι το θέμα αυτής της στήλης γιατί ένα πρόβλημα δεν είναι αρκετό για να παραλύσει όλα τα άλλα ταλέντα μας. Σε αυτό το τεύχος συνεχίζω με τη παρουσίαση του έργου του ζωγράφου Maurits Cornelis Escher, που φημολογείται ότι είχε σύνδρομο Asperger. Σας προσκαλώ να τον γνωρίσετε αλλά και να προτείνετε ιδέες για άλλους, μελλοντικούς φιλοξενούμενους αυτής της στήλης.

Σταυρούλα Βαρσάκη
Ψυχολόγος, ειδικευμένη σε θέματα
παιδικής ανάπτυξης και μάθησης (MSc)

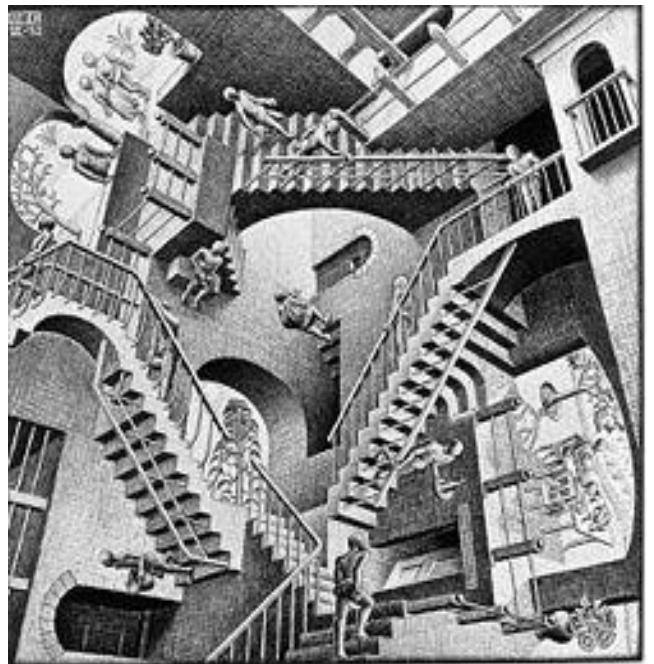
Το πρώτο έργο του Escher που δεν ήταν συμβατό με την πραγματικότητα ήταν το **Still Life and Street**, το 1937. Η καλλιτεχνική του έκφραση εμπνεύστηκε περισσότερο από εικόνες του μυαλού του, παρά από άμεσες παρατηρήσεις από ταξίδια του σε άλλες χώρες. Άλλα έργα, χαρακτηριστικά της τεχνοτροπίας

του είναι τα **Drawing Hands**, ένα έργο όπου δύο χέρια ζωγραφίζουν το ένα το άλλο,

Drawing Hands, 1948

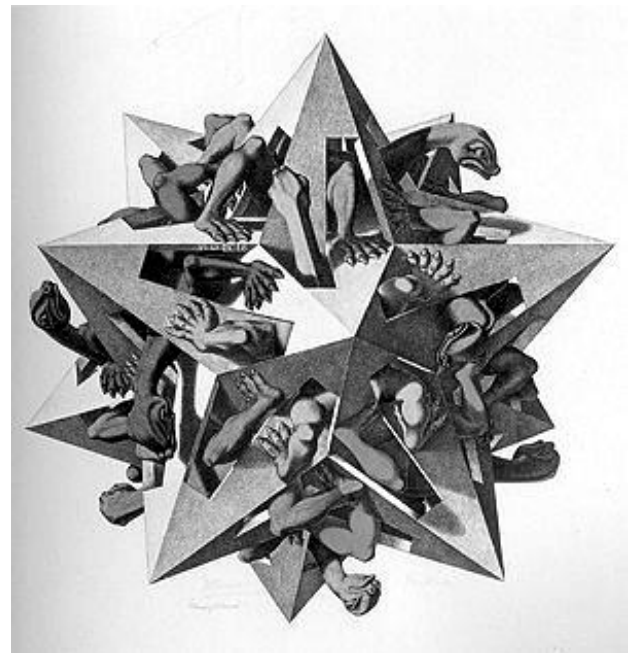
το **Sky and Water**, στο οποίο παιχνιδίσματα με το φως και τη σκιά μεταμορφώνουν τα ψάρια στο νερό σε πουλιά στον ουρανό, το **Ascending and Descending**,

στο οποίο ανθρώπινες μορφές ανεβοκατεβαίνουν σκάλες σε μία αδύνατη κατασκευή που επιτυγχάνεται μέσω της εκμετάλλευσης των παιχνιδιών της αντίληψης του μυαλού.

Ασχολήθηκε επίσης με λιθογραφίες και ξυλογραφίες, ενώ τα έργα χαρακτηριστικής σε χαλκό που έκανε θεωρούνται αριστουργήματα του είδους. Στο γραφικό του έργο, απεικόνισε μαθηματικές σχέσεις χρησιμοποιώντας σχήματα, φιγούρες και κενό. Επιπλέον, μελέτησε αλληλοσυνδεόμενες φιγούρες χρησιμοποιώντας μαύρο και λευκό για να προσδώσει διαφορετικές διαστάσεις. Διάσημα επίσης ανάμεσα στα έργα του ήταν τα καθρεφτίσματα σε κώνους, σφαίρες, κύβους, δακτυλίους και σπείρες. Αρχικά σχεδίαζε τοπία και εικόνες από τη φύση καθώς και έντομα. Η πρώτη καλλιτεχνική του δουλειά ολοκληρώθηκε το 1922 και απεικόνιζε οχτώ ανθρώπινα κεφάλια χωρισμένα σε διαφορετικά επίπεδα. Αργότερα, το 1924, έχασε ενδιαφέρον για τη συμμετρική διαίρεση των επιπέδων και επέστρεψε στο σκίτσο με θέμα τα τοπία στην Ιταλία, χρησιμοποιώντας διαφορετικές προοπτικές, αδύνατες στην πραγματικότητα.

Παρόλο που ο Escher δεν είχε λάβει μαθηματική εκπαίδευση αλλά τα κατανοούσε κυρίως οπτικά και ενστικτωδώς, στη δουλειά του ήταν έντονο το μαθηματικό στοιχείο και οι κόσμοι που σχεδίασε βασίστηκαν σε αδύνατα αντικείμενα όπως ο κύβος του Necker και το τρίγωνο του Penrose. Τα έργα του Escher είναι ιδιαίτερα προσφιλή σε μαθηματικούς και επιστήμονες, στους οποίους αρέσουν τα πολύεδρα και τα παραμορφωμένα γεωμετρικά σχήματα. Για παράδειγμα, στο έργο **Gravity**, πολύχρωμες χελώνες βγάζουν τα κεφάλια τους από ένα δωδεκάεδρο σε σχήμα αστεριού.

Gravity, 1952

Η μαθηματική επιρροή στη δουλειά του προέκυψε περίπου το

1936, κατά το ταξίδι του στη Μεσόγειο θάλασσα, ταξίδι το οποίο περιέγραψε ο ίδιος ως «την πλουσιότερη πηγή έμπνευσης που είχε ποτέ αντλήσει». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε για τη συμμετρία και τη τάξη. Μετά το ταξίδι του στην Alhambra, ο Escher προσπάθησε να εμπλουτίσει το έργο του μέσω της τεχνοτροπίας των Μαυριτανών, χρησιμοποιώντας τα γεωμετρικά τους σχήματα στα έργα του τα οποία μετά εμπλούτισε με πρόσθετα σχέδια, κυρίως ζώα, όπως πουλιά και λιοντάρια.

Waterfall, 1961

Η πρώτη του ακαδημαϊκή επαφή με τα μαθηματικά που τον επηρέασε αργότερα και στα έργα του είναι το άρθρο του George Pólya για τα συμμετρικές ομάδες του επιπέδου, αυτό το άρθρο τον ενέπνευσε να μάθει την έννοια των 17 κανονικών ομάδων επιπέδου. Αξιοποιώντας αυτή τη μαθηματική έννοια, ο Escher έφτιαξε περιοδικά σχήματα, σα πλακάκια, με 43 έγχρωμες ζωγραφιές πάνω σε διαφορετικούς συμμετρικούς τύπους. Το 1941, ο Escher έγραψε το πρώτο του άρθρο, πλέον παγκοσμίως αποδεκτό, «*Regular Division of the Plane with Asymmetric Congruent Polygons*» (Κανονική Διαίρεση του Επιπέδου με Ασύμμετρα Συγκλίνοντα Πολύγωνα), το οποίο παρουσίαζε με λεπτομέρειες τη μαθηματική του προσέγγιση μέσω της τέχνης. Ο Escher θεωρείται μαθηματικός ερευνητής της εποχής του χάριν σε αυτό το άρθρο στο οποίο πραγματεύεται τη χρωματικά βασισμένη διαίρεση και πραγματεύεται ένα σύστημα κατηγοριοποιημένων συνδυασμών χρωμάτων, σχημάτων και συμμετρικών αρχών. Μελετώντας αυτή την θεματική περιοχή, εξερεύνησε και μία άλλη

μαθηματική περιοχή τη
κρυσταλλογραφία.

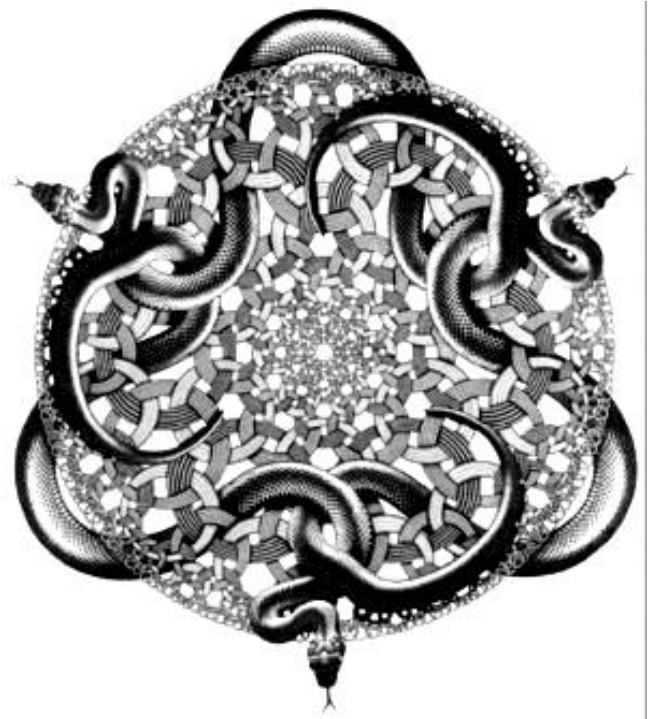
Γύρω στο 1956, ο Escher πειραματίστηκε με την έννοια του άπειρου σε ένα δυσδιάστατο επίπεδο. Μετά από συζητήσεις με τον Καναδό μαθηματικό H.S.M. Coxeter, ο Escher ενδιαφέρθηκε για τις υπερβολικές διακοσμήσεις με μωσαϊκά, με χαρακτηριστικό έργο το *Circle Limit I-IV*. Το 1995, ο Coxeter επιβεβαίωσε σε ένα άρθρο του, ότι ο Escher είχε επιτύχει τη μαθηματική τελειότητα στα χαρακτηριστικά του έργα, "Ο Escher τα έκανε όλα τέλεια, μέχρι και στα χιλιοστά."

Το 1958, δημοσίευσε ένα άρθρο (*Regular Division of the Plane*) στο οποίο περιέγραφε τη συστηματική επιρροή των μαθηματικών στα έργα του. Συγκεκριμένα, τόνισε ότι «Οι μαθηματικοί άνοιξαν τις θύρες προς ένα εκτεταμένο χώρο».

Ο Escher έκδωσε τη συλλογή *Metamorphosis I* το 1937, το οποίο ήταν η αρχή για μία σειρά σχεδίων που αφηγούνταν μία ιστορία μέσω των εικόνων. Αυτά τα έργα είναι δείγμα των δεξιοτήτων του Escher στο να συγχωνεύει τα μαθηματικά με τη τέχνη. Ένα από τα πιο

αξιοσημείωτα έργα του είναι το κομμάτι *Metamorphosis III*, το οποίο είναι αρκετά μεγάλο για να καλύψει τους τοίχους ενός δωματίου και να τυλιχθεί πάλι γύρω από τον εαυτό του.

Μετά το 1953, ο Escher έγινε λέκτορας σε πολλούς οργανισμούς. Τον Ιούλιο του 1969, τελείωσε το τελευταίο του έργο λίγο πριν το θάνατό του, μία ξυλογραφία τα *Snakes* (Φίδια).

Snakes, 1969

Πολλά μουσεία ανά τον κόσμο φιλοξενούν έργα του Escher, όπως για παράδειγμα τη The National Gallery of Art (Εθνική Πινακοθήκη Ουάσιγκτον), στη Washington,

D.C., The National Gallery of Canada (Εθνική Πινακοθήκη Καναδά) in Ottawa, The Israel Museum in Jerusalem (Μουσείο του Ισραήλ, στα Ιεροσόλυμα), The Escher Museum στη Hague (Το Μουσείο του Escher στη Χάγη)

Μουσείο Escher

και το Fine Arts Museums του San Francisco (το Μουσείο Τέχνης στο Σαν Φρανσίσκο). Επίσης έργα του φιλοξενούνται και σε πολύ γνωστές ιδιωτικές συλλογές όπως το Schwartz Collection στη Βοστώνη, το Walker Collection του San Diego, το Vess Collection του Detroit, το Roosevelt Collection στο Palm Beach, η Price Collection στο Connecticut και η Elder Collection στο San Francisco. ◀

ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Σταυρούλα Βαρσάκη

Ψυχολόγος, ειδικευμένη σε θέματα παιδικής ανάπτυξης και μάθησης (MSc)

Ρυθμικό περπάτημα

Ένα παιχνίδι που μπορεί αν ενεργοποιήσει το παιδί και δώσει ευκαιρίες επικοινωνίας με το γονιό ή και ολόκληρη την οικογένεια είναι να βάζουμε μουσική και να περπατάμε με το παιδί γύρω γύρω μέχρι να σταματήσει. Η μουσική μπορεί να αντικατασταθεί από ρυθμικό κτύπημα ενός ταμπούρου ή ενός ντεφιού, που αρχικά το χτυπάμε εμείς αλλά αργότερα μπορεί να το χτυπά και το παιδί αν θέλει.

Εναλλακτικά μπορούμε να περπατάμε τριγύρω μέχρι κάποιος να πει ΣΤΟΠ, μέχρι κάποιος να πει ΣΤΟΠ και να δείξει κάτι π.χ. προς τα πού θέλει να πάει ή μέχρι κάποιος να πει ΣΤΟΠ και να πιάσει κάτι π.χ. το χέρι του άλλου.

Μπορούμε να δώσουμε επίσης συμβολικό χαρακτήρα στο παιχνίδι με το να υποκρινόμαστε ότι είμαστε αυτοκίνητα στον ίδιο δρόμο ή επιβάτες ενός λεωφορείου που σταματάμε σε διάφορες στάσεις π.χ. στάση πολυθρόνα και πρέπει να την πιάσουμε και μετά να πει το παιδί «φύγαμε!» ◀

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Η σημασία του συμβολικού παιχνιδιού

(Stanley I. Greenspan & Serena Wieder (1998). *The Child with Special Needs*.)

Προσαρμογή – μετάφραση: Τσατάλη Μαριάννα, ψυχολόγος)

Η αφηρημένη σκέψη είναι το κλειδί για πολλά πράγματα τα οποία κάνουμε καθημερινά. Μας επιτρέπει να φανταζόμαστε, να καταλαβαίνουμε τους άλλους, να αναπαριστούμε ανθρώπους, αντικείμενα και ενέργειες, να υπολογίζουμε το χρόνο, την ταχύτητα για τις δραστηριότητές μας και να αντιλαμβανόμαστε τις συνέπειες των πράξεών μας κτλ. Χωρίς την ικανότητα αυτή, περιοριζόμαστε στο εδώ και τώρα χωρίς να μπορούμε να σχεδιάσουμε τις ενέργειές μας, επιπρόσθετα, να προγραμματίζουμε τις υποχρεώσεις μας και γενικότερα να σκεφτόμαστε σε νοερό επίπεδο. Μπορούμε μόνο να αντιδρούμε σε απτά και συγκεκριμένα ερεθίσματα.

Η αφηρημένη σκέψη (μετάβαση από το πραγματικό στο φανταστικό) είναι η βασική προϋπόθεση για το συμβολικό παιχνίδι, το οποίο είναι ένα πολύ σημαντικό εξελικτικό βήμα για ένα παιδί

και προϋποθέτει τη χρήση συμβόλων.

Η μετάβαση από το πραγματικό στο φανταστικό γίνεται αυτόματα, μέσω του συμβολικού παιχνιδιού. Ωστόσο, για κάποια παιδιά η ικανότητα αυτή μπορεί να αποκτηθεί με τη μάθηση, γιατί είναι ευκολότερο γι' αυτά να βλέπουν τα πράγματα όπως είναι και όχι όπως θα μπορούσαν να είναι.

Όταν ένα παιδί ονομάσει ένα κουβαδάκι με πέτρες ως ένα μπολ με ζαχαρωτά κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, αυτό σημαίνει ότι χρησιμοποιεί τις πέτρες για να συμβολίσει τα ζαχαρωτά.

Ένα παιδί το οποίο έχει μεγάλο αριθμό εμπειριών, είναι ικανό να δημιουργήσει πολλές εικόνες και αναπαραστάσεις των αντικειμένων και να τις χρησιμοποιήσει με ευκολία κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Βασισμένο στην προηγούμενη εμπειρία του με τα ζαχαρωτά (ποια είναι η υφή, η οσμή και η γεύση του) το παιδί δημιουργεί μία πολυαισθητηριακή εικόνα του ζαχαρωτού στο μυαλό του, την οποία μπορεί να προσαρμόσει στα αντικείμενα που υπάρχουν γύρω του. Για ένα παιδί με αισθητηριακά, κινητικά ή με προβλήματα στη χρήση συμβόλων και τη νοερή επεξεργασία και αναπαράσταση

των επιθυμιών και των ενεργειών του, η μετάβαση στο συμβολικό παιχνίδι καθίσταται δύσκολη. Ωστόσο, υπάρχουν πολλοί τρόποι για να βοηθήσετε το παιδί σας να κατανοήσει αυτή την ικανότητα.

Για παράδειγμα όταν το παιδί σας παίζει με την κούκλα του, χρησιμοποιήστε μια άλλη κούκλα και πείτε μέσω αυτής: «πεινάω» ή «θέλω να πιω γάλα» και αντί να ρωτήσετε το παιδί σας για την κούκλα του, ρωτήστε την κούκλα «θέλεις κι εσύ γάλα;».

Με αυτό τον τρόπο το παιδί σας εξασκείται στο συμβολικό παιχνίδι και στην αφηρημένη σκέψη χρησιμοποιώντας τις προηγούμενες εμπειρίες χωρίς να περιορίζεται στο εδώ και τώρα.

Όταν το παιδί σας έχει μάθει να ολοκληρώνει αρκετούς κύκλους επικοινωνίας, μπορείτε να προσπαθήσετε να το εισάγετε στο συμβολικό παιχνίδι.

Για παράδειγμα:

1. Όταν το παιδί σας παίζει με μία κούκλα, πάρτε μία άλλη κούκλα και μιλήστε στο παιδί σας μέσω αυτής.

2. Όταν το παιδί σας παίζει μηχανικά με ένα αυτοκινητάκι, πάρτε μία μικρή κούκλα και πείτε «θέλω να κάνω μία βόλτα!».

3. Όταν το παιδί σας ανεβαίνει στη τσουλήθρα, ονομάστε τη «βουνό» και

όταν κάνει κούνια, κρατείστε την σε ένα ψηλό σημείο και μετρείστε αντίστροφα (5, 4, 3, 2, 1....).

4. Όταν το παιδί σας πεινάει ή διψάει κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού προσφέρετε πρώτα το φαγητό συμβολικά ώστε να κάνετε και οι δύο πως τρώτε ένα ωραίο φαγητό. Μετά προσφέρετε κάτι στο παιδί.

5. Δώστε στο παιδί ένα ψευδώνυμο ανάλογα με το ρόλο του στο παιχνίδι, για παράδειγμα αποκαλέστε το καπετάν Ανδρέα ή πριγκίπισσα Έλενα. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να φανταστεί ότι είναι κάποιος άλλος σύμφωνα με τις απαιτήσεις του παιχνιδιού.

Ένα από τα συνήθη παράπονα των γονέων είναι «το παιδί μου κάνει συνέχεια τα ίδια!», «Επαναλαμβάνει τις ίδιες κινήσεις κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού!». Πράγματι,

βασισμένα στις δικές τους προτιμήσεις, πολλά παιδιά παίζουν με τον ίδιο τρόπο, καθώς η επανάληψη είναι βολική και οικεία για όλους μας! Ειδικά όμως τα παιδιά με κάποια αναπτυξιακά ελλείμματα, βασίζονται πολύ περισσότερο σε συνήθειες δραστηριότητες, γιατί τους προσφέρουν την αίσθηση της ασφάλειας. Η δική σας πρόκληση είναι να δώσετε νέες διαστάσεις κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και να εισάγετε νέα στοιχεία, χωρίς όμως να κάνετε κάτι εντελώς διαφορετικό από αυτό που το παιδί συνηθίζει να κάνει. Ο σκοπός είναι να χρησιμοποιείτε το συμβολικό παιχνίδι με σκοπό να διευρύνετε και να εμπλουτίσετε τη δραστηριότητα του παιδιού σας κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, βασισμένοι στις προτιμήσεις του και σε ό,τι έχει συνηθίσει να κάνει.

Είναι σημαντικό να εισάγετε τα νέα στοιχεία σταδιακά. Αρχικά παίξτε με τον τρόπο που έχει συνηθίσει να παίζει και στη συνέχεια διαφοροποιείστε για λίγο το σενάριο.

Για παράδειγμα: αν το παιδί σας γυρίζει το τρένο γύρω – γύρω, πάρτε ένα αυτοκινητάκι ή ένα άλλο

αντικείμενο και τοποθετήστε το μπροστά από το τρένο και πείτε «το τρένο σταμάτησε!» ή βάλτε μία κούκλα στη μέση και πείτε «θέλω να περάσω!» Εντάσσοντας ένα νέο χαρακτήρα στο σενάριο, διευρύνετε το ρεπερτόριο του παιδιού σας. Δείτε τις στερεοτυπίες του σαν ένα τρόπο να επικοινωνήσετε μαζί του και να γίνετε πιο δημιουργικοί. Αν έχετε υπομονή και επιμονή μπορείτε να χτίσετε τη δυνατότητα στο παιδί σας να μεταβαίνει από το πραγματικό στο φανταστικό, δηλαδή να χρησιμοποιεί το συμβολικό παιχνίδι. ◀

Μέσα από τη δική σας φωνή...

Επιμέλεια: Σταυρούλα Βαρσάκη
Θέλαμε να μάθουμε πως βιώνετε τη συμμετοχή σας στις ομάδες γονέων. Μια μαμά ανοίγει τη καρδιά της και μας λέει...

Συμπληρώνοντας ένα χρόνο περίπου ως μέλος της ομάδας γονέων, αποφάσισα να πραγματοποιήσω μια επιθυμία που είχα εδώ και καιρό. Να γράψω δηλαδή τα συναισθήματα που νιώθω ατομικά και για την ομάδα μου.

Θα αρχίσω κάνοντας μια μικρή αναδρομή: Δεν κρύβω ότι μπήκα στην ομάδα, ψάχνοντας να

βγω από το προσωπικό μου αδιέξοδο, θέλοντας να λύσω τα προσωπικά μου προβλήματα.

Αυτό που βρήκα εκεί ξεπέρασε τις προσδοκίες μου!

Κατ' αρχήν με βοήθησε προσωπικά η συντονίστρια της ομάδας, κα. Κοκκαλίδου, συμβάλλοντας στην αναθεώρηση των ιδεών – πεποιθήσεων μου, βοηθώντας με να δω τα προβλήματά μου υπό άλλη γωνία και κάτω από νέο πρίσμα.

Μου έδωσε καινούριες ιδέες σε παλιά προβλήματα και καινούριες λύσεις. Λύσεις εφαρμόσιμες, εφικτές.

Δεύτερον, βρήκα καινούριες φίλες με τις οποίες η σχέση μου ενδυναμώνεται σιγά - σιγά, χτίζεται μέρα με τη μέρα. Κάποια κυρία εκτός ομάδας μου είπε ότι «από εδώ και πέρα αυτοί θα είναι οι φίλοι σου κι όχι αυτοί που είχες μέχρι χτες.» Είχε απόλυτο δίκιο. Σίγουρα μας ενώνει το κοινό πρόβλημα – δηλαδή αυτό των παιδιών μας – που είναι η πρώτη και κύρια κοινή μας βάση.

Υπάρχει αυτός ο κοινός προβληματισμός σχετικά με το τι θα απογίνουν τα παιδιά, όταν εμείς θα φύγουμε, το τραύμα που υποστήκαμε όταν πρωτομάθαμε το πρόβλημα, τα στάδια από τα οποία

περάσαμε μέχρι να φτάσουμε στην αποδοχή. Τολμώ να πω ακόμα ότι νιώθουμε μια ιδιαίτερη αγάπη κι ευαισθησία όσον αφορά αυτά τα παιδιά μας. Ανακάλυψα όμως συντω χρόνω και άλλα κοινά σημεία. Αυτοί οι οπτικά αταίριαστοι άνθρωποι – και δεν το εννοώ αρνητικά αυτό– αποδείχτηκαν πιο ταιριαστοί και από τους πιο ομοιογενείς.

Δίνουμε παρηγοριά, υποστήριξη, αποδοχή, έπαινο η μια στη άλλη. Δεν κλαίμε πια για το πρόβλημά μας, ούτε μεμψιμοιρούμε. Κατορθώνουμε να ανεβούμε το Γολγοθά μας σχεδόν με χαμόγελο.

Έχουμε ακόμη εξελιχτεί και προχωρήσει μπροστά η καθεμία ξεχωριστά.

Είμαι σίγουρη ότι θα προχωρήσουμε περαιτέρω στο μέλλον και θα εξελιχτούμε καλά ως άνθρωποι.

Ελπίζω σ' ένα καλύτερο αύριο κι ένα ακόμα πιο λαμπρό μέλλον.

Μια μητέρα

Όποιος σπείρει
ένα χαμόγελο,
θερίζει ένα φιλί...

Pervasive Developmental Disorder-Not Otherwise Specified (PDD-NOS)

(Διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή – μη προσδιοριζόμενη αλλιώς.

Από το περιοδικό *Engagement* του Ολλανδικού συλλόγου του αυτισμού. Οκτώβριο/Νοέμβριο 2007)

Μετάφραση: Μ. Κοκκαλίδου

Υπάρχει μια μεγάλη ομάδα παιδιών που έχουν αυτιστικά στοιχεία, αλλά δεν θεωρούνται αυτιστικά παιδιά.

Ο όρος PDD-NOS αναφέρεται στο Αμερικάνικο σύστημα κατηγοριοποίησης DSM (Diagnostic & Statistical Manual). Αυτό είναι ένα βιβλίο στο οποίο περιγράφονται αναπτυξιακές διαταραχές και ψυχιατρικές ασθένειες. Μα περιγραφή αποτελείται από «κριτήρια» ή χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα στην κατηγορία Αυτιστική Διαταραχή υπάρχουν δώδεκα χαρακτηριστικά σε τρεις ομάδες με τέσσερα στοιχεία: τα πρώτα τέσσερα κριτήρια αναφέρουν διαταραχές στην εξέλιξη αμοιβαίων κοινωνικών σχέσεων, η δεύτερη ομάδα τεσσάρων κριτηρίων αναφέρει διαταραχές στην εξέλιξη προφορικής (ομιλούσα γλώσσα) και μη λεκτικής επικοινωνίας. Τα τελευταία

τέσσερα κριτήρια έχουν σχέση με περιορισμένα ενδιαφέροντα και άκαμπτη συμπεριφορά. Όταν μια ομάδα ειδικών φτάνει στο τέλος της αξιολόγησης του παιδιού σας, θα συγκεντρώσει τα ευρήματα της σε ένα συμπέρασμα που λέγεται «διάγνωση». Είναι μια περιγραφή, που φανερώνει γιατί αυτό το άτομο με αυτά τα χαρακτηριστικά δυσκολεύεται ιδιαίτερα σε ορισμένη κοινωνική κατάσταση. Η λέξη διάγνωση σημαίνει κυριολεκτικά δια – γνώση, δηλ. γνωρίζω καλά. Απευθύνεται στο συγκεκριμένο άτομο. Η διάγνωση αυτή αποτελείται τα θεμέλια στα οποία βασίζεται το θεραπευτικό πλάνο. Αλλά στην επικοινωνία είναι δύσκολος όρος. Στην πράξη είναι διαφορετικό: Η διάγνωση «ο ασθενής διψάει εξαιρετικά, έχασε τις τελευταίες εβδομάδες δέκα κιλά και θέλει να ουρήσει ασταμάτητα και στην εξέταση αίματος διαπιστώθηκε ένα υψηλό επίπεδο ζάχαρο» κατηγοριοποιείται ως διαβήτης. Ο γιατρός θα κοιτάξει τα βιβλία του για να ορίσει την καλύτερη θεραπεία.

Για τις ψυχιατρικές ασθένειες είναι διαφορετικά. Δεν υπάρχουν εξετάσεις αίματος ή άλλα τεστ για να διαπιστώσουμε τη διάγνωση. Στην ψυχιατρική και στη ψυχολογία πρέπει να μετράμε χαρακτηριστικά:

τα κριτήρια. Ορίζεται προσεκτικά ο αριθμός των κριτηρίων που χρειάζεται κανείς, για να μιλήσει για μια διαταραχή. Όταν για παράδειγμα, βλέπουμε τη κατηγορία «Αυτιστική διαταραχή», ορίστηκε το εξής: αν τα μέλη της διαγνωστικής ομάδας βρίσκουν περισσότερα από έξι θετικά κριτήρια στους τρεις τομείς μιας αυτιστικής διαταραχής, τότε η διάγνωση είναι ουσιαστικά σίγουρη και η πιθανότητα ότι είναι μια άλλη διαταραχή είναι μηδενική. Αυτό δεν σημαίνει ότι το άτομο που πήρε αυτή τη διάγνωση είναι εντελώς κλεισμένο στον εαυτό του και ζει στο δικό του κόσμο. Όχι, αφορά έναν άνθρωπο που δυσκολεύεται πολύ να κάνει πραγματικές κοινωνικές σχέσεις, να νιώθει τον άλλον, να κάνει διάλογο με τον άλλο και που έχει πολλές φορές άκαμπτες συμπεριφορές και επίσης

ειδικά ενδιαφέροντα και / ή επαναλαμβανόμενες κινήσεις.

Πότε μιλάμε για PDD-NOS; Όταν κάποιος έχει πολλά χαρακτηριστικά μιας αυτιστικής διαταραχής, αλλά λιγότερα από έξι. Πρέπει να είναι τουλάχιστον τρία θετικά κριτήρια και το ανώτερο πέντε, από τα οποία τουλάχιστον ένα στον τομέα της διαταραχής στην εξέλιξη αμοιβαίων κοινωνικών σχέσεων. Επομένως δεν είναι ακριβώς το ίδιο, αλλά συγγενή με τον αυτισμό.

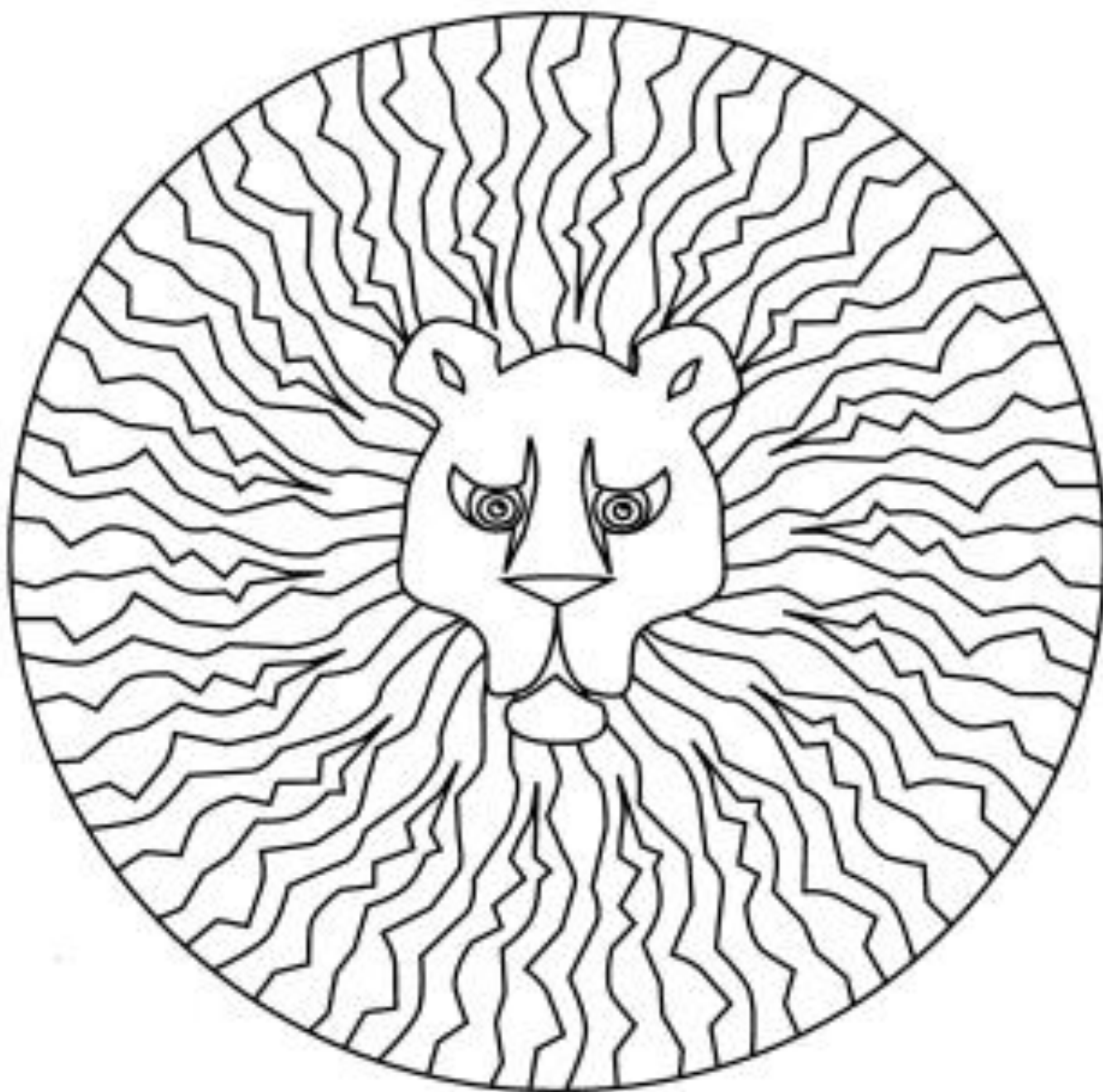
Τέλος ένα σχόλιο για το φαινόμενο του PDD-NOS. Μπορεί να είναι μια ελαφριά μορφή τους αυτισμού, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι είναι εύκολο για το άτομο ή για το περιβάλλον του. Αντιθέτως! Πολλοί άνθρωποι με PDD-NOS συνειδητοποιούν οδυνηρά την κοινωνική τους ανικανότητα και τους περιορισμούς. Αυτό μπορεί να προκαλέσει πολλή εκνευρισμό, απογοήτευση και λύπη. ◀

Αν το μοναδικό σου εργαλείο είναι ένα σφυρί, τότε κάθε πρόβλημα φαίνεται ένα καρφί.
(Abraham Maslow)

Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**Μαντάλα**

Αυτή είναι μία μαντάλα για παιδιά. Σκοπός είναι να ζωγραφιστεί από μέσα προς τα έξω. Ηρεμεί τα παιδιά μας και βελτιώνει τη συγκέντρωσή τους μέσα από το παιχνίδι. Καλή σας διασκέδαση!

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ**ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΑ
ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ****ΣΕ ΜΟΝΙΜΗ ΒΑΣΗ ΓΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΤΟ
ΑΥΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΦΗ.****ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ.****ΟΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.****ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑ, ΜΟΝΟ
ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ.****ΑΠΕΥΘΥΝΘΕΙΤΕ ΣΤΟ Κ.Υ.Γ.:****2310 450 941**

**Διάγνωση και θεραπευτική
αντιμετώπιση παιδιού με
σύνδρομο υπερκινητικότητας
και διάσπαση προσοχής.**

Υπάρχουν πολλά παιδιά με υπερκινητικότητα, που ταλαιπωρούν τους γονείς και την τάξη, αλλά και τον εαυτό τους. Είναι σημαντικό να αναγνωρίζεται η φύση των δυσκολιών, για να γίνεται σωστή κι αποτελεσματική αντιμετώπιση. Οι γονείς μπορούν να μάθουν τρόπους για να βοηθήσουν το παιδί και τον εαυτό τους.

Ενημέρωση γύρω από τον
αυτισμό ή την
υπερκινητικότητα και τη
διάσπαση προσοχής σε
παιδικούς σταθμούς, σχολεία,
κ.λ.π.

Τι είναι ακριβώς, τι
προβλήματα υπάρχουν, πώς
τα αντιμετωπίζουμε, πώς
μπορείτε να βοηθήσετε το
παιδί;

**Συμβουλευτική μητέρων-
ζευγαριών**

σε 6 συναντήσεις
σε 10 συναντήσεις
σε 16 συναντήσεις

Αν έχετε νεύρα και δεν ξέρετε
γιατί, ξέρετε όμως ότι ξεσπάτε σε
όποιον βρείτε....

Ζητήστε βοήθεια...

Ζητήστε κάποιον να μιλήσετε...

Τα συναισθήματά μας είναι απλά,
γίνονται δύσκολα και σύνθετα όταν δεν
τολμάμε να τα αντιμετωπίσουμε!

επικοινωνήστε:

Τρυφωνίδου Αριστονίκη

2310:932319

6972116857

ΟΜΙΛΙΑ

**Η κα Καλλιόπη Κοντούλη -
Καραβασίλη,
Ιατρός – Παιδίατρος
θα μιλήσει με θέμα:**

**«Οι ιατρικές παρεμβάσεις στον
Αυτισμό»**

**στο Κέντρο Λογοθεραπείας
(Βας. Όλγας 128, 4^{ος} όροφος)
το Σάββατο 24 Μαΐου 2008
και ώρα 18.00
Είσοδος Ελεύθερη**

*Η ομιλία αποτελεί ενημέρωση
πάνω σε θέματα ιατρικής
παρέμβασης στον αυτισμό και
ειδικότερα στη μέθοδο της
Lorena Amet.*

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

*Για γονείς, εκπαιδευτικούς, ειδικούς και
φοιτητές*

- Ενημέρωση για τον αυτισμό και την υπερκινητικότητα με διάσπαση προσοχής. Για παιδιάτρους και εκπαιδευτικούς.
- Το θεραπευτικό παιχνίδι με σκοπό την επαφή και την μάθηση. Για γονείς και εθελοντές (6 συναντήσεις)
- Αποτελεσματική επικοινωνία με το παιδί – Μέθοδος Gordon (6 συναντήσεις)
- Cocounseling – Αυτογνωσία και αυτοβελτίωση
- Η αντιμετώπιση βίας μέσα στην οικογένεια και στο σχολείο
- Τρόποι πειθάρχησης – πώς να κάνω το παιδί να με ακούει (5 συναντήσεις)
- Πρόγραμμα αντιμετώπισης παιδιών με υπερκινητικότητα και διάσπαση προσοχής (8 συναντήσεις)
- Μάθε να γράφεις Θεραπευτικά Παραμύθια (5 συναντήσεις)
- Σεμινάριο «Γύρω από το Αυτισμό» (3 συναντήσεις)
- Πρόγραμμα μείωσης του φόβου αποτυχίας και της έλλειψης αυτοπεποίθησης για παιδιά σχολικής ηλικίας (5 συναντήσεις)
- Εκπαίδευση για ειδικούς: η εφαρμογή του παιχνιδιού για επαφή και μάθηση στην οικογένεια.

**Ζητείται συνοδός για 12χρονο
παιδί με αυτισμό**

**1. για την πρωινή απασχόληση
στο καλοκαιρινό πρόγραμμα του
Δήμου**

2. για την κατασκήνωση.

Δίνεται αμοιβή και βεβαίωση.

Τηλ. 2310 303182

ΟΜΑΔΕΣ

*Για περισσότερες πληροφορίες: Κέντρο
Υποστήριξης Γονέων.*

Ομάδα γονέων με εφήβους με αυτισμό

Σε θετικό περιβάλλον γίνεται
αλληλο-στήριξη,
ενθαρρύνονται οι γονείς να
δοκιμάσουν αλλαγές και
βρίσκονται λύσεις και ιδέες.

Ομάδα γονέων με παιδιά με αυτισμό

Μαθαίνουμε τρόπους να νιώθουμε δυνατοί με
τον εαυτό μας και με το παιδί μας. Με
βιωματικά παιχνίδια αυτογνωσίας και
πρακτικές ιδέες για επίλυση προβλημάτων.

Πρωινή και απογευματινή ώρα κάθε μήνα.

Ομάδα Cocounseling

Πώς θα ήταν να είχες κάποιον
που ενδιαφερόταν
πραγματικά σε σένα και που θα
ήθελε να σ' ακούει να μιλάς
απεριόριστα;

Εβδομαδιαίες συναντήσεις.

**Εντατική ομάδα γονέων με
παιδιά με αυτισμό με
εβδομαδιαίες συναντήσεις,
πρωινή ώρα
(8 συναντήσεις)**

Στόχοι: στήριξη, πρακτικές
λύσεις, αναγνώριση, γνώση,
τρόποι αντιμετώπισης, κ.λ.π.

Ομάδα παιδιών με αυτιστικό αδελφό/αδελφή

Μια φορά το μήνα παίζουν,
ζωγραφίζουν με σκοπό να
αποδέχονται πιο εύκολα την
κατάστασή τους και να
εισπράττουν αναγνώριση για
το πρόσωπό τους, κάτι που
πολλές φορές λόγω των
δυσκολιών στην οικογένειά
τους λείπει αρκετά.

Κέντρο Υποστήριξης Γονέων

Το Κέντρο Υποστήριξης Γονέων έχει ως σκοπό να προσφέρει κατανόηση και στήριξη σε γονείς (παιδιών με αυτισμό, άλλες διαταραχές ή προβλήματα συμπεριφοράς), και να τους δείξει καινούριους τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων των παιδιών, ώστε να τους ενισχύσει στο γονεϊκό ρόλο και να χαίρονται (πάλι) τα παιδιά τους.

Δίνει ουσιαστική, συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση σε γονείς, ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες ικανότητες για να παροτρύνουν οι ίδιοι την επιθυμητή συμπεριφορά στα παιδιά τους και να βελτιώσουν τις σχέσεις ανάμεσα τους.

Η εκπαίδευση και υποστήριξη γονέων γίνεται με μεθοδικό και πρακτικό τρόπο, και δίνει την δυνατότητα στο γονιό να εφαρμόζει, αυτό που μαθαίνει, καθημερινά με το παιδί του, με σκοπό να διαφοροποιείται σταδιακά η αντιμετώπιση του.

Κέντρο Υποστήριξης Γονέων
Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά
Τηλ. 2310- 450941
Internet site: www.kyg.gr
E- mail: info@kyg.gr